

УДК 631.95:635:502.131.1(477)

Н. В. Комарова,

д. філос. з економіки, доцент, доцент кафедри геодезії та землеустрою,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9347-455X>

Л. Р. Скрипник,

д. філос. з економіки, доцент, доцент кафедри аерокосмічної геодезії та землеустрою,

Національний авіаційний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7349-9496>

О. В. Камінецька,

к. е. н., доцент, доцент кафедри геодезії та землеустрою,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1576-64772>

Н. М. Крупа,

к. б. н., доцент, доцент кафедри садово-паркового господарства,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5299-3580>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.4.91

СТАЛИЙ РОЗВИТОК САДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ: ЕКОЛОГІЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

N. Komarova,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Geodesy and Land Management,

Bila Tserkva National Agrarian University

L. Skrypnyk,

PhD in Economics, Associate Professor, National Aviation University

O. Kaminetska,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Geodesy and Land Management,

Bila Tserkva National Agrarian University

N. Krupa,

PhD, Associate Professor of the Department of Landscape Gardening,

Bila Tserkva National Agrarian University

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HORTICULTURE IN UKRAINE: ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC ASPECTS

Сталий розвиток сільського господарства, зокрема садівництва, є одним із важливих напрямків євроінтеграційної політики України. Важливим орієнтиром для нашої держави є Цілі сталого розвитку (ЦСР), ухвалені ООН у 2015 році. Вони спрямовані на забезпечення економічного зростання, охорону навколишнього середовища та соціальний добробут населення. Стаття присвячена аналізу розвитку садівництва в Україні, зокрема в умовах війни, яка суттєво вплинула на аграрний сектор. У дослідженні розглядається сучасний стан галузі, що характеризується скороченням площ багаторічних насаджень внаслідок окупації окремих областей, а також збільшенням валових зборів завдяки державній підтримці галузі.

У статті також обговорюється ринок плодово-ягідної продукції, який зазнає коливань через проблеми логістики, збуту продукції, збільшення собівартості продукції та підвищення цін.

Досліджено вплив державної підтримки на розвиток садівництва в Україні. З початку 2024 року уряд надав гранти 111 агровиrobникам для розвитку садів і теплиць, загальна сума яких склала 477,2 млн грн. З цієї суми 320,2 млн грн отримали 78 підприємств на садівництво, ягідництво та виноградарство, а 157 млн грн спрямовано на підтримку 34 тепличних господарств.

За останні два роки в країні висаджено близько 3,5 тисячі гектарів нових садів. Загалом на розвиток садівництва виділено 993,5 млн грн, а ще 394 млн грн — на будівництво теплиць.

Sustainable development of agriculture, in particular horticulture, is one of the important areas of Ukraine's European integration policy. An important benchmark for our country is the Sustainable Development Goals adopted by the UN in 2015. They are aimed at ensuring economic growth, environmental protection and social well-being of the population. The article analyses the development of horticulture in Ukraine, in particular in the context of the war, which has significantly affected the agricultural sector. The study examines the current state of the industry, which is characterised by a reduction in the area of perennial plantations due to the occupation and an increase in gross harvest due to state support for the industry.

The article also discusses the market for fruit and berry products, which is subject to fluctuations due to logistics and sales problems, increased production costs and rising prices.

The impact of state support on the development of horticulture in Ukraine is investigated. Since the beginning of 2024, the government has provided grants to 111 agricultural producers for the development of orchards and greenhouses, totalling UAH 477.2 million. Of this amount, UAH 320.2 million was allocated to 78 enterprises for horticulture, berry growing and viticulture, and UAH 157 million was allocated to support 34 greenhouse farms.

Over the past two years, about 3,500 hectares of new gardens have been planted in the country. A total of UAH 993.5 million has been allocated for the development of horticulture, and another UAH 394 million has been allocated for the construction of greenhouses.

The development of the stone fruit market requires the creation of an adequate infrastructure and improvement of legislation on state financial support for horticulture. The immediate priorities of government policy should include a review of the regulations governing the financing of the industry, the introduction of transparent mechanisms for the distribution of funds, and the promotion of price policy stabilisation for producers and consumers. It is also important to stimulate the development of crop insurance for perennial plantations and expand lending opportunities for horticultural enterprises to plant new orchards and create modern production infrastructure.

Ключові слова: збалансованого використання земельних ресурсів, сталий розвиток, садівництво, органічне садівництво, плодово-ягідна культура.

Key words: balanced use of land resources, sustainable development, horticulture, organic horticulture, fruit and berry culture.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сталий розвиток садівництва в Україні є надзвичайно важливим у сучасних умовах, враховуючи економічні та екологічні виклики, з якими стикається країна в умовах воєнного стану.

Виробництво плодів і ягід в Україні є традиційною сільськогосподарською галуззю з багатовіковою історією. Найкращими регіонами для вирощування цих культур є ті, де спостерігається м'який клімат, достатнє зволоження та висока кількість сонячних днів. Лідерами за обсягами виробництва плодів і ягід з 2022 року є Вінницька, Хмельницька, Чернівецька, Дніпропетровська, Закарпатська, Львівська, Полтавська та Рівненська області.

Згідно зі статистикою Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), Україна займає дев'яте місце у світі за площею орних земель і двадцять п'яте — за площею

сільськогосподарських угідь. Проте за площею багаторічних насаджень країна займає лише 35-те місце, а за їх часткою в загальному обсязі сільськогосподарських угідь — 145-те.

Ведення сучасного садівництва в Україні стикається з низкою негативних проблем, які стримують його сталий розвиток. Серед основних проблем можна виділити низьку продуктивність садів і скорочення площ багаторічних насаджень внаслідок збройної агресії росії. Висока собівартість органічного виробництва через дорожчі органічні добрива та сертифікацію. Відсутність належної інфраструктури для зберігання, переробки та транспортування продукції ускладнює доступ до ринків збуту та знижує економічну ефективність садівництва.

Недостатньо дослідженими залишаються питання аналізу поточної ситуації сталого розвитку садівництва та перспектив його розвитку з урахуванням наслідків війни. Зокрема, було проведено аналіз попередніх досліджень, пов'язаних із галуззю садівництва та збереженням на-

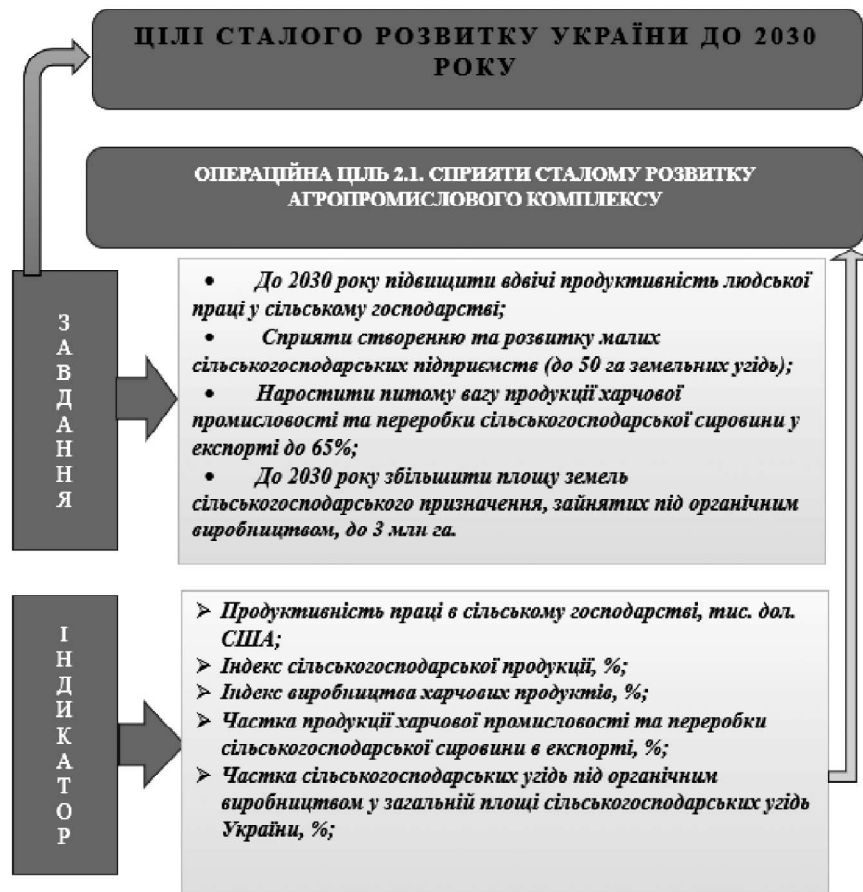

Рис. 1. Схема комплексного зв'язку сталого розвитку садівництва та формування екологістійких агроландшафтів

вколишнього середовища, а також розглянуто статистику у сфері аграрного сектора.

виросування, зрошення та захисту рослин, використовувати інноваційні технології.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ

Проблеми сталого розвитку садівництва, розробка еколого-економічних важелів забезпечення екологічної безпеки продукції широко висвітлюються у працях В. Борисова, В. Гапотій, М. Гладий, Б. Данилишин, А. Іванченко, М. Калінчик, О. Карасьов, А. Орлов, Г. Погріщук, О. Ульянченко та О. Фурдичка. Особливу увагу питанням екологічно збалансованого садівництва та вивченню впливу хімічних і антропогенних чинників на навколишнє середовище приділяли С. Руденко, О. Баглей та М. Федоряк.

Попри значну кількість досліджень, залишаються невирішеними питання удосконалення та виконання пріоритетів цілей сталого розвитку та ефективного використання науково-технологічного потенціалу в галузі садівництва. Для досягнення високих показників продуктивності та підвищення ефективності садівництва необхідно впроваджувати сучасні методи

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз основних викликів і можливостей розвитку садівництва в умовах сучасних економічних, екологічних і соціальних змін, включаючи вплив збройної агресії росії проти України. У роботі розглядаються наслідки війни, зокрема руйнування інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів, а також шляхи адаптації галузі до цих умов. Особлива увага приділяється впровадженню принципів сталого розвитку, ефективному використанню ресурсів, збереженню екологічної рівноваги, та підвищенню конкурентоспроможності продукції садівництва в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Враховуючи важливість відновлення та збереження земельно-ресурсного потенціалу для забезпечення сталого еколого-економічного розвитку України в умовах Євроінтеграції, особливого значення набувають вимоги ЄС

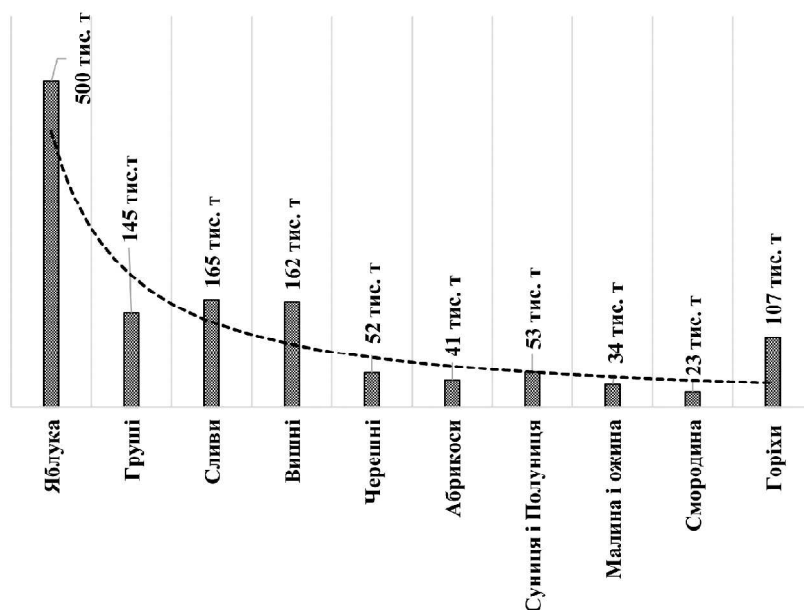

Рис. 2. Валовий збір продуктів садівництва в Україні станом на 2023 рік

щодо сталого розвитку у сфері використання сільськогосподарських земель, зокрема у садівництві. Цілі сталого розвитку (ЦСР), або Глобальні цілі, були затверджені Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році як спільний план дій, спрямований на подолання бідності, захист довкілля та створення умов для мирного і гідного життя всіх людей до 2030 року [9, 10].

На поточний момент є підстави стверджувати, що Україна ще не повною мірою виконала всі висунуті вимоги, про що свідчать результати досліджень. Перелік встановлених цілей складається із 17 позицій, серед яких у контексті нашого дослідження окремо можемо підкреслити цілі, які максимально впливають на сталий розвиток садівництва в Україні (рис 1).

— Ціль № 2 "Подолання голоду, розвиток сільського господарства", яке включає завдання "Захист та відновлення екосистем суші", у межах якої зазначено завдання:

— Завдання 2.2 "Підвищити вдвічі продуктивність сільського господарства, насамперед за рахунок використання інноваційних технологій" у якості індикаторів виконання якого зазначено:

1. Продуктивність праці в сільському господарстві, тис. дол. США на одного зайнятого;

2. Індекс сільськогосподарської продукції, %;

— Завдання 2.3. "Забезпечити створення стійких систем виробництва харчових продуктів, що сприяють збереженню екосистем і поступово покращують якість земель та ґрунтів, насамперед за рахунок використання інноваційних технологій", індикаторами досягнення якого визначено:

1. Індекс виробництва харчових продуктів, %;

2. Частка продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 УКТЗЕД, %;

3. Частка сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь України, %.

У контексті сталого розвитку садівництва це передбачає забезпечення збалансованого використання земельних ресурсів, впровадження екологічно безпечних технологій вирощування та дотримання стандартів ЄС щодо якості продукції садівництва [5, 11].

Війна в Україні суттєво вплинула на галузь садівництва, викликавши численні зміни в галузі.

До 2022 року Херсонська область була основним регіоном промислового виробництва кісточкових культур в Україні, забезпечуючи близько 30 % валового збору, що становило понад 4,5 тис. тонн. Значні обсяги вирощування також були зосереджені в Одеській області (до 20 %, або близько 3 тис. тонн), Вінницькій області (понад 15 %, або 2,5 тис. тонн) та Запорізькій області (близько 10 %, або 1,5 тис. тонн). Загалом ці регіони разом виробляли понад 70 % усіх кісточкових плодів в Україні. У 2022 році Україна втратила близько 40% промислового овочівництва, особливо в окупованих регіонах, таких як Херсонська та Запорізька області [12].

Основний урожай почали забезпечувати сільськогосподарські підприємства Вінницької, Черкаської та Львівської областей, які разом виростили 55,7 % загального обсягу, що становило лише 10,8 тис. тонн плодів.

За даними Державної служби статистики, у 2023 році сукупний валовий збір плодово-ягідних культур у всіх категоріях господарств України становив майже 2 мільйони тонн, що дорівнює показникам 2022 року.

За 2023 рік площа насаджень зменшилась на 3,3% до 187,1 тисячі гектарів, в той самий час середня урожайність збільшилась на 2,5% і склала 119 центнерів з гектара [12].

Основними тут звично стали зерняткові культури, зібрані в обсязі 1323 тис. т, серед яких виділялись яблука (500 тис. т) і груші (145 тис. т). Урожай кісточкових склав 445 тис. т, в тому числі слив — 165 тис. т, вишень — 162 тис. т, черешень — 53 тис. т, абрикосів — 41 тис. т. Ягід було вироблено близько 121 тис. т, включаючи 53 тис. т суниць і полуниць, 34 тис. т малини й ожини, 23 тис. т смородини. Валовий збір горіхів дорівнював 107 тис. т. (рис. 2).

Станом на 2024 рік площі молодих насаджень збільшились на 1175 га, зокрема 348 га зерняткових культур, 345 га горіхів, 316 га ягідників та 166 га кісточкових.

З економічної точки зору, розвиток садівництва в Україні гальмується недостатнім доступом до фінансування, що обмежує можливості модернізації виробництва та впровадження інноваційних технологій. Підприємствам доводиться відповідати високим стандартам якості продукції, що є необхідною умовою для виходу на європейські та міжнародні ринки, але створює додаткові витрати. Слабка інфраструктура та обмежений доступ до ефективних систем зберігання і транспортування продукції збільшують собівартість виробництва та знижують його рентабельність. Крім того, постійне зростання цін на енергоносії, добрива та паливо створює додаткові економічні труднощі [3].

Таким чином, економічні аспекти розвитку садівництва в Україні тісно пов'язані з екологічними факторами, оскільки забезпечення стабільного виробництва потребує не лише фінансової підтримки, а й збалансованого використання природних ресурсів [7]. Подолання цих викликів потребує комплексного підходу, включаючи розвиток інфраструктури, стимулювання інвестицій, впровадження державних програм підтримки та перехід до екологічно безпечного ведення господарства. Тому нами представлено екологічні та економічні важелі, які впливають на сталий розвиток галуззі садівництва (рис. 3).

З екологічної точки зору, ключову роль відіграє збереження та відновлення родючості ґрунтів, оскільки деградація земель через еро-

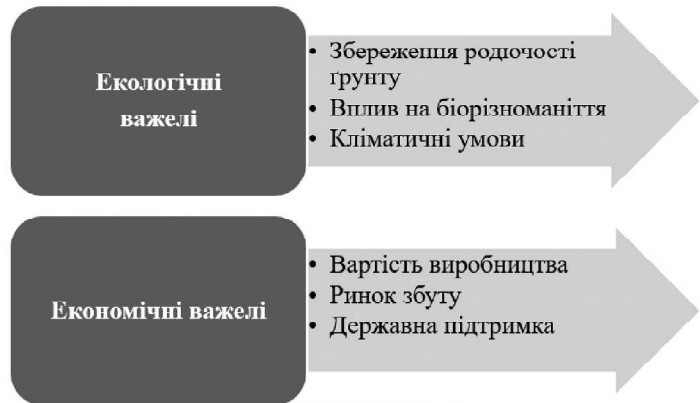

Рис. 3. Основні екологічні та економічні важелі, які впливають на сталий розвиток садівництва в Україні

зії, виснаження та надмірне використання хімічних добрив суттєво знижує продуктивність садівництва. Важливо заохочувати органічне землеробство, яке має великий попит на міжнародному ринку, і підтримувати підприємства, об'єднувати зусилля для спільного доступу до ринків і технічних ресурсів. Залучення міжнародної підтримки через гранти та програми також стане важливим кроком для розвитку цієї галузі.

Одним із головних аспектів сталого садівництва є підтримка та відновлення місцевих сортів плодово-ягідних культур та розширення асортименту плодово-ягідної продукції шляхом інтродукції нових культур (лохина, ожина, годжі, жимолость, актинідія), відродження вирощування рідкісних видів (айва, кизил, обліпиха, ірга) та створення нових стійких сортів шляхом селекції (наприклад, морозостійкі абрикоси та персики для північних регіонів) [6].

Зміни клімату суттєво впливають на плодово-ягідне виробництво, зокрема на терміни цвітіння, урожайність та поширення шкідників. У зв'язку з цим необхідно впроваджувати стратегії адаптації, серед яких важливе значення має вирощування посухостійких сортів та застосування нових методів зрошення. Відновлення агролісомеліорації, зокрема створення лісосмуг, сприяє зменшенню впливу спеки та вітру, що є критично важливим у регіонах із підвищеною температурою. Крім того, ефективною стратегією є перехід на багаторічні посадки, які передбачають комбінування деревних культур із чагарниками та трав'янистими рослинами, що дозволяє оптимізувати використання ресурсів і підвищити стійкість садівництва до змін клімату.

Вартість виробництва плодово-ягідних культур залежить від багатьох факторів, включаючи

тип культури, технологію вирощування, регіональні особливості, затрати на робочу силу, добрива, засоби захисту рослин, зрощення та переробку. Вирощування плодово-ягідних культур потребує значних початкових інвестицій, особливо для багаторічних насаджень (лохина, яблука, вишня). Проте сучасні технології та ефективний менеджмент дозволяють знизити собівартість та підвищити прибутковість бізнесу [2].

Незважаючи на зусилля щодо розвитку, інфраструктура зберігання та переробки залишається недостатньо розвиненою, що призводить до втрат продукції та зниження її якості. Військові дії та руйнування інфраструктури ускладнюють транспортування продукції, що впливає на своєчасність поставок та якість товару. Основними каналами збуту залишаються внутрішній ринок та експорт. Близько 70% продукції реалізується через посередників, що знижує ефективність ринкового ланцюга та зменшує доходи виробників.

Українські садові підприємства почали активно підвищувати ціни на якісні плодово-ягідні культури через збільшення попиту [8]. Наприклад якісне яблуко з українських господарств надходить у продаж у діапазоні 25—32 грн/кг (Станом на початок 2025 року). Ціни на яблука в Україні вже зросли на 61% порівняно з аналогічним періодом минулого року.

З початку 2024 року Уряд України надав грантову допомогу 111 агровиробникам на розвиток садівництва та теплиць. Загальна сума виділених грантів склала 477,2 млн грн. Із них 320,2 млн грн були спрямовані на підтримку 78 підприємств, що займаються садівництвом, ягідництвом та виноградарством [1].

В цілому, з моменту старту програми грантової допомоги вже було виплачено понад 1,18 млрд грн 249 сільгоспвиробникам. З них 857,4 млн грн отримали 177 господарств для розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства, а 342,8 млн грн — 63 тепличних господарств, які також отримали кошти в повному обсязі. Державна підтримка також включає фінансування селекційних програм, закупівлю обладнання для переробки та створення холодильників для зберігання продукції. Програми грантів та інші ініціативи сприяють розвитку плодово-ягідних культур і допомагають аграріям адаптуватися до нових викликів [4].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Актуальною проблемою українського садівництва залишається збут плодів, що зумовле-

но недостатнім розвитком переробної промисловості та браком сучасних сховищ для зберігання продукції. Через слабку державну підтримку ринку садівництва вітчизняні кісточкові плоди поступаються імпортованим у конкурентоспроможності, особливо в ціновому аспекті. Це обмежує можливості вітчизняних виробників і знижує рівень самоокупності галузі.

Розвиток ринку кісточкових культур вимагає створення належної інфраструктури та вдосконалення законодавства щодо державної фінансової підтримки садівництва. Серед найближчих пріоритетів державної політики мають бути перегляд нормативно-правових актів, які регулюють фінансування галузі, запровадження прозорих механізмів розподілу коштів і сприяння стабілізації цінової політики для виробників і споживачів. Також важливим є стимулювання розвитку страхування врожаю багаторічних насаджень та розширення можливостей кредитування садівницьких підприємств для закладки нових садів і створення сучасної виробничої інфраструктури.

Перспективним напрямом є розробка довгострокової стратегії розвитку вітчизняного ринку кісточкових плодів з урахуванням потреб усіх учасників ринку. Це передбачає формування стабільного бізнес-середовища, подолання тіньових схем і впровадження ефективного законодавчого регулювання. Враховуючи ці фактори, доцільним є розширення виробництва кісточкових культур шляхом створення спільних садівницьких підприємств, зокрема із залученням іноземного капіталу.

Для досягнення сталого розвитку садівництва необхідно інвестувати в інновації, включаючи автоматизацію виробничих процесів, моніторинг стану ґрунту та оптимізацію використання ресурсів. Підвищення ефективності ринкових ланцюгів плодово-ягідних культур потребує вдосконалення інфраструктури зберігання та переробки, зменшення кількості посередницьких ланок, розширення експортних ринків і забезпечення відповідності продукції міжнародним стандартам.

Попри економічні труднощі та виклики, пов'язані з військовими діями, галузь плодово-ягідного виробництва в Україні демонструє адаптивність та високий потенціал розвитку. Ефективна державна підтримка, інноваційні технології та стратегічний підхід до розвитку ринку можуть забезпечити стабільне зростання галузі та її конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Література:

1. Про затвердження Порядку надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 р. № 738 (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>.

2. Сало І. А. Розвиток ринку плодів в Україні. Економіка АПК. 2020. Вип. 3. С. 16—25.

3. П'ять основних проблем розвитку садівництва. Пропозиція. 2017. URL: <https://propozitsiya.com/ua/pyat-osnovnyh-problem-rozvytku-sadivnytva> (дата звернення: 01.02.2025).

4. Про затвердження галузевої Програми розвитку садівництва України на період до 2025 року і галузевої Програми розвитку виноградарства та виноробства на період до 2025 року: Наказ Міністерства аграрної політики України. Українська академія аграрних наук від 21.07.2008 р. № 444/74. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0443555-08> (дата звернення: 31.01.2025).

5. Котвицька Н.М. Продовольча безпека як фактор стабільного розвитку України// Науковий вісник Херсонського державного університету, 2015. Вип.10(3). Частина 3. 2015. С. 18—21.

6. Черевко О. В., Франів І. А., Кorpало І. Р. Інноваційно-інвестиційний розвиток плодово-ягідної галузі в регіонах України. Економіка та суспільство. 2021. Т. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-55>

7. Bondarenko V. M., Shevchuk H. V. (2018) Problems, development and implementation of the rational marketing structure in enterprises in the fruit and vegetable industry. Economics and Finance. vol. 9. pp. 121—131.

8. Правдюк Н. А., Кожухар В. В. Аналітичне забезпечення управління процесом реалізації продукції галузі садівництва. Агросвіт. 2021. № 4. С. 9—16. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.4.9>

9. Цілі сталого розвитку та Україна. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>

10. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. 2017. 176 с.

11. Квятковська Л.А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 1. С. 85—89.

12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution "On approval of the Procedure for provi-

ding microgrants for the creation or development of one's own business", available at: <https://zakon-rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 20.01.2025).

2. Salo, I. A. (2020), "Development of the fruit market in Ukraine", Ekonomika APK, vol. 3, pp. 16—25.

3. Propozytsiia (2017), "Five main problems of horticulture development", available at: <https://propozitsiya.com/ua/pyat-osnovnyh-problem-rozvytku-sadivnytva> (Accessed 20.01.2025).

4. Ministry of Agrarian Policy of Ukraine (2008), Order "On the approval of the Sectoral Horticulture Development Program of Ukraine for the period until 2025 and the Sectoral Program for the Development of Viticulture and Wine-making for the period until 2025", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0443555-08>. (Accessed 20.01.2025).

5. Kotvytska N.M. (2015), "Food security as a factor in Ukraine's sustainable development", Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu, vol. 10 (3), pp. 18—21.

6. Cherevko, O. V., Franiv, I. A., and Korpalo, I. R. (2021), "Innovation and investment development of fruit and berry industry in the regions of Ukraine", Ekonomika ta suspilstvo, vol. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-55>.

7. Bondarenko, V. M., and Shevchuk, H. V. (2018), "Problems, development and implementation of the rational marketing structure in enterprises in the fruit and vegetable industry", Economics and Finance, vol. 9, pp. 121—132.

8. Pravdyuk, N. and Kozhukhar, V. (2021), "Analytical support of management of the process of sale of horticulture products", Agrosvit, vol. 4, pp. 9—16. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.4.9>.

9. Government portal (2017), "Sustainable Development Goals: Ukraine", available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>. (Accessed 21.01.2025).

10. Sustainable Development Goals: Ukraine (2017), "National report "Goals of sustainable development: Ukraine. National report", available at: https://vlasnasprava.ua/wp-content/uploads/2017/08/2017SDGs_NationalReport-July_-2017_ukr.pdf (Accessed 31.01.2025).

11. Kviatkovs'ka, L.A. (2013), "Sustainable development conception principles realization into enterprise activity", Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen', vol. 1, pp. 85—89.

12. State Statistics Service of Ukraine (2023), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 25 Jan 2025).

Стаття надійшла до редакції 03.02.2025 р.